

ХРОНІКА

НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМЕНН ШЕВЧЕНКА

У ЛЬВОВІ.

Справоздане за місяці: січень—цвітень.

ЗМІСТ: Засідання Виділу. — Засідання секцій (М. Грушевський — Оден з Ніжинців Ів. Кривецький — Баталіон руських гірських стрільців 1849—50 р. Ев. Тишинська — Погодін і Зубрицький. Др. Ів. Франко — „Жартъ непогребный“, історична вірша з р. 1702 на історичнім тлі. Др. З. Кузеля — Причинки до студій над нашою еміграцією, III. М. Грушевський — Памяти Якова Шульгина Ів. Джиджора — До історії: генеральної канцелярії. М. Василів — Причинок до історії українського руху в Росії. Др. І. Франко — Студії над церковно-славянськими текстами Др. Ст. Рудницький — Знадоба до морфології подільського сточива Двістра. Ч. I.) Засідання комісій. — Др. С. Томашівський — Справоздане з археографічної екскурзії. — Справоздане з бібліотеки. — Товариства й інституції, що приступили до обміну виданнями. — Нові видання Товариства.

Засідання Виділу.

І зас. дня 5 лютого.

1) Принято до відомости, що вийшли з друку: а) Записки, т. 105. б) Укр. р. Бібліотека, т. 8. в) Матеріали до української бібліографії, т. 3. 2) Принято до відомости, що міністерство просвіти підвищило державну субвенцію на 1912 р. до висоти 22.000 кор. та що вже внесено письмо о її виплату; внесено також дві петиції до краювого сойму о підвишене субвенції на 1912 р. 3) Принято до відомости, що адміністраційний трибунал зніс наказ заплати уряду для виміру належитостей у Львові переносної такси, наложеної на „Фундацію ім. П. Пелехіна“ та що тим справа

остаточно полагоджена. 4) У відповідь на письмо адміністрації податків у справі увільнення „Акад. Дому“, як добродійної інституції, від податків, визначено секретаря В. Гнатюка на повновласника, що може уділити повсень для полагодження просьби. 5) Принято до відомости, що на коляду для бідних дітей „Руської Захоронки“, школи вправ при жіночій учит семінарії і школи М. Шашкевича виплачено по 10 кор. 6) Вибрано комісію з дд. М. Залізняка, М. Мочульського, Г. Нежанського і О. Роздольського для розгляду справи прищєня магазину й охорони книжок. 7) Др. С. Томашівський порушив справу купна каменіці, в якій зголосився новий посередник. Відіслано справу до комісії.

II зас. дня 17 лютого.

1) Др. С. Томашівський подає до відома результати переговорів в справі купна каменіці при ул. Чарнецького, 24. Виділ постановив просити Земельний Банк Гіпотечний о фінансову поміч. 2) Бухгальтер В. Угрин повідомив про теперішню стадію річного важкєня рахунків і білянсу. 3) Постановлено оголосити конкурс на адмістратора „Акад. Дому“. 4) Ухвалено переглянути на новодійник гонорарів за праці в виданях Товариства та вибрано в тій цілі комісію, зложеноу з: І. Джигори, В. Гнатюка, О. Роздольського, С. Томашівського. 5) Поручено д. Вол. Дорошенкови тимчасове обчислюванє авторських гонорарів.

III зас. дня 21 лютого.

1) Позволено д. Ан. Крушельницькому видати окремо студію М. Драгоманова „Байка Богд. Хмельницького“. 2) Принято до відома реґнацію проф. М. Грушевського з представництва в Краєв. Союзі Шкільнім і в Комітеті для будови памятника Т. Шевченка в Києві. На його місце вибрано до першого дд. Ів. Раковського, проф. гімн. у Львові, до другого д. Павла Лаврова, управителя книгарні ЛНВістника в Києві. 3) Признано студентови політехвіки Фр. Андрусевичови 500 кор. на рисунки з писанок для музею. 4) Признано д. Вас. Кричевському, архітектови в Києві 200 к. за археологічну екскурсію. 5) Принято двох нових членів. 6) Постановлено відступити безплатно „Українській студентській Громаді“ петербургського Гірничого Інститута Збірник матем. природописної секції. 7) Принято до відомости, що переплетня Товариства поро-

била заходи перед Краєвою шкільною радою в справі підвищення дотеперішньої такси за опрау шкільних книжок.

IV зас. дня 24 лютого.

1) Постановлено зголосити участь Товариства в конгресі для гігієни в Петербурзі. 2) Постановлено подякувати д. Мик. Біляшевському в Києві за його заходи коло набути предметів для музею. 3) Постановлено прийняти пропозицію філії „Просвіти“ в Стрию в справі висилки їй видань Товариства в обмін за даровані нею. 4) Признано дру Я. Гординському в Коломиї 30 кор. на археографічну екскурзію. 5) Признано „Академічній кухні“ 50 кор. підмоги. 6) З приводу просьби комітету школи ім. Б. Грінченка у Львові о підмогу постановлено не давати окремих підмог ніяким шкільним інституціям, натомість визначити на сю ціль певну суму і передавати її щорічно Краєвому Союзови Шкільному. 7) На просьбу комітету для святкування 40-літнього ювілею письменської діяльності Ів. Фравка поручено друкарні друкувати збірник у честь ювілята по коштах продукції. 8) Признано права урядників В. Гнатюкови, В. Дорошенкови Ів. Джиджорі, М. Залізнику й Ів. Кревецькому. 9) Поручено комісії для уложеня службової прагматики для урядників, щоби прийшла як найшвидше з відповідними внесеннями в справі обезпеченя на жите урядників централі. 10) Признано функціонарям централі Товариства дорожнйний додаток у висоті одновісячної платні, а инші їх бажаня передано під розвагу комісії для службової прагматики.

V зас. дня 27 лютого.

1) Принято до відома ревігнацію д. Ів. Джиджори з заступника секретаря і вибрано на його місце дра С. Томашівського. 2) Ухвалено здержати ся на разі з купном каменіці, а в кождім разі не набувати її понад ціну 400.000 кор. 3) Постановлено на внесене дра С. Томашівського утворити посаду адміністратора, в когрого руках централізували би ся всі адміністраційні агенди Товариства. 4) Принято до відома, що друкарям підвищено заробітну платню.

VI зас. дня 27 марта.

1) Принято до відомости подяку д. М. Василенка в Києві і дра

А. Єпаєна в Штокгольмі за вибір їх дійсними членами. 2) Принято одного нового члена. 3) Постановлено розписати конкурс на підмоги з фонду А. Бончевського за 1911 р. з терміном вношеня подань до 15 цвітня. 4) Признано українській письменниці Наталії Романовичевій у Києві 200 кор. підмоги з фонду Д. Мордовця. 5) Принято до відомости, що вже виплачено першу половину краєвої субвенції за 1912 р. у квоті 8.500 кор. і субвенцію на „Акад. Дім“ у квоті 2.000 кор. 6) Постановлено висилати безплатно виданя Товариства укр. прив. гімн в Копичинцях 7) Принято до відомости, що вийшли з друку: а) Етногр. Збірник, т. XXX. б) Записки, т. CVI. в) Хроніка, ч. 47. г) С. Руданський, Твори, т. VI (друге виданє). 8) Признано урядникови музею М. Залізняка тримісячну відпустку від 1 цвітня. 9) Принято до відомости, що до магістрату внесено поданє на дозвіл реконструкції друкарні. 10) Принято до відомости, що уряд скарбових належитостей вимірів Товариству і „Фундації Пелехіна“ еквівалент на 1911—1920 роки, від яких постановлено внести рекурс.

VII зас. дня 10 цвітня.

1) Покликано дра І. Раковського на дальше до Виділу з рішачим голосом. 2) Признано складачам друкарві дорожняний додаток. 3) Поручено референтови друкарні прийти з сенєм що до усталеня чинностей другої бухгалтерийної сили для Товариства. 4) Поручено прагматичній комісії виробити загальний регулямін внутрішного діловодства Товариства найдалі до кінця року. 5) Др. Вол. Охримович предложив іменем прагматичної комісії загальний проєкт регуляції платні урядників Товариства при централі і їх заосмотреня. Проєкт прийнято і постановлено в цілости вписати в книгу протоколів.

VIII зас. дня 23 цвітня.

1) В справі купна каменниці ухвалено зажадати від продавців низшої офerti, а крім того поручено комісії купна застановити ся над пляном сфінансованя інтересу. 2) Принято до відомости, що д. Т. Ставничий, учитель прив. укр. гімназії в Яворові, звернув 150 кор., побраних давнійше з фонду А. Бончевського. 3) Признано зворотні запомоги з фонду А. Бончевського: а) Антонови Крижановському, студ. IV. р. філь. у Кракові — 225 кор. б) Вікторови Левицькому, студ. II р. філь. в Чернівцях — 225 кор.

в) Михайлови Гері, студ. I р. філь. у Львові — 150 кор. 4) Постановлено вислати безплатно в сім році „Записки“ тов. „Запороже“ в Чернівцях. 5) Принято до відома резигнацію дра Ю. Гірняка з заряду „Акад. Домом“ і постановлено оголосити анонс в часописи на нового адміністратора.

IX за с. дня 25 цвітня.

1) Вибрано до комісії купна каменіці д. Гр. Пежанського і дра Ів. Раковського, а до правної помочи їм дра Ф. Евина й д. М. Мочульського. 2) На внесене дра Ів. Раковського ухвалено приступити до купна каменіці при ул. Чарнецького, ч. 24. 3) Постановлено внести до міністерства просвіти петицію о підмогу на закупно каменіці.

Засідання секції.

ЗАСІДАННЯ ІСТОРИЧНО-ФІЛЬСОФІЧНОЇ СЕКЦІЇ.

І вас. дня 17 лютого.

1) Проф. М. Грушевський предложив статтю „Одеп в Ніжинців“ (Івана Затиркевич). 2) Д. Ів. Кривецький ареферував свою статтю п. н. „Баталіон руських гірських стрільців 1849—50 р.“ Обі статі ухвалено друкувати в „Записках“.

Зміст статі д. М. Грушевського:

Імя Івана Затиркевича було досі звісне тільки завдяки його байці „Калюжа“, надрукованій в „Основі“ 1861 р. і часто деклямованої на Україні на різних літературних вечерках. Син покійного Ів. Затиркевича надіслав до редакції „Літературно-Наукового Вістника“ кілька недрукованих віршів свого батька, а потім на запросини М. Грушевського надіслав також иншу літературу спадщину покійного і деякі біографічні відомости про нього. М. Грушевський вважав потрібним опублікувати всі українські писаня покійного, як одного з вихованців старої ніжинської школи (40—50 pp.) і подає їх та важніші біографічні дані про автора.

Зміст статі д. І. Кривецького:

Автор подає монографійку т. зв. Баталіону руських гірських стрільців (Ruthenisches Bergschützen-Bataillon), який Головна

Руська Рада при підмові військових власний зорганізувала була в р. 1849 для оборони галицько-угорського погранича перед нападами малярських повстанців. Баталіон складав ся зі 6-тьох компаній по 235 людей, рекрутованих добровільно в округах східної Галичини; пізніше прибула ще 7 коми. По своїй організації баталіон сей не рижив ся нічим від т. зв. правильної армії, тільки характер його був наскрізь національний руський. До статі додано дві фотографічні знімки: лента до хоругви баталіону (дар архики. Софії) і р. стрільці в групі.

II зас. дня 21 лютого.

- 1) Д. Ів. Кривецький предложив статью д. Е. Тишинської п. н. „Погодія і Зубрицький“. Ухвалено друкувати в „Записках“.
- 2) Д. Мик. Залізник ареферував статью п. н. „Філософія історії Г. Рікєрта“. Ухвалено друкувати у „Студіях“.

Зміст статі д. Е. Тишинської:

Розглянувши погляди М. П. Погодія на етнографічні рижниці між Великоросами й Українцями, його симпатії до українських письменників й українського письменства взагалі, дальше його послілки закордонних українських видань Галичанам — з одного боку, а причини, які зложили ся на занепад народнього напрямку в Галичині до 1848 р. й на вироблене серед Галичан т. зв. москвофільства й макаронізму — з другого, авторка приходить до переконання, що згадає власне москвофільство й макаронізм Галичан не були викликані ані виключно, ані навіть переважно впливом Погодія. За те своїми вносинами з ними, а головно з Зубрицьким, причинив ся він до розбудження на Галицькій Русі живого руху на полі історичних дослідів, даючи товчок до збирання пам'ятників, історичних матеріялів, даючи вказівки до історичних дослідів і т. д.

III зас. дня 24 лютого.

- 1) Др. Ів. Фравко відчитав свою статью п. н. „Жарть непотребный, історична вірша з р. 1702 на історичнім тлі“. 2) Проф. М. Грушевський ареферував третю часть статі дра З. Кузєлі п. н. „Причинки до студій над вашою еміґрацією. Обі статі ухвалено друкувати в „Записках“.

Зміст статі дра Ів. Франка:

Історична вірша про події 1702 р., п. н. „Жартъ непотребный“, доси не була предметом спеціального досліджу, хоча самі події знайшли дуже визначного дослідника в особі В. В. Антоновича. Тому одначе, що квітський учений у своїм досліді не міг покористувати ся сею віршею, яка подає дещо нового до історії козацько-гайдамацьких рухів 1702 р. під проводом Самуся та Абазіна, автор отсеї розвідки зробив пробу аналітичного досліджу фактів у всіх можливих подробицях, контролюючи представлене Антоновича з тими жерелами, якими він користувався. Хоча сам історичний інтерес подій 1702 р. не дуже великий, а здобутки, осягнені аналітичною методою в значній частині бувають негативні, т. є показують, що насправду се й те діяло ся не так, як показано в представленю нашого славного історика, то про те розвідка крім самої методичної вартости подає також для історика дещо таке, що може причинити ся до правдивішого представлення і глибокого зрозуміння історичних подій.

Зміст статі дра З. Кузелі:

В третій частині свого реферату: „Причинки до студій над нашою еміграцією“ обговорює автор цифрові дані і віставлення в працях К. Енґліша: *Zu unserer Auswanderungsfrage* (Statist. Monatschrift XXXVIII, 1911), *Die überseeische österreichische Wanderung in den Jahren 1908 und 1909* (Ibid. XXXVII, 1910) і *Die Lehren der amerikanischen Einwanderungsstatistik* (Ibid. XXXVIII, 1911), о скільки вони характеризують українську загорську еміграцію і представляє її теперішнє положення, використовуючи крім згаданих праць ще й праці: Шульце: *Die Analphabeten in den Vereinigten Staaten* (Zeitschrift f. d. ges. Staatswiss. LXIII, 1907), Фелінґера: *Die Österreicher in den Vereinigten Staaten* (Statist. Monatschrift, 1907), Льюїс-дольда: *Die Ein- und Auswanderung durch den Hafen von New-York im 1 Sem. 1908* (Ibid. 1908), Шомеруса: *Die Einwanderung in die Vereinigten Staaten und ihre Folgen* (Jahrbücher f. Nationalökonomie, XXXI, 1906) і Біва: *Geographische Beziehungen zwischen Österreich-Ungarn und Nordamerika* (Jahresb. des Gymn. im VI Bez von Wien 1906/7). Крім тих праць, що дотикали головню Сполучених Держав, обговорено далі

звістки про українську кольонізацію в Канаді на підставі розвідок Шульце (Die Bevölkerungsbewegung im westlichen Kanada-Zeitschr. f. Sozialwissenschaft, 1910) і Філіпповича (Im Westen Kanadas. Österr. Rundschau, 1905) і еміграцію до південної Америки (Енґліш — Die Einwanderung nach Südamerika. Statist. Monatschrift, 1910). В додатку подано обширну бібліографію літератури про еміграцію з років 1905—1911.

IV зас. дня 27 лютого.

1) Проф. М. Грушевський присвятив поминку помершому членови Товариства Я. Шульгину. Память небіжчика пошановано повстанем із місць і поминку ухвалено помістити з поргретом в найближшій томі „Записок“. 2) Д. Іван Джиджора предложив статю п. н. „До історії генеральної канцелярії“. Ухвалено друкувати в „Записках“.

Зміст поминки д. М. Грушевського:

Подавши головніші біографічні дати про покійного історика, автор спинаєть ся над головною працею його життя — студіями над трагічним конфліктом українського громадянства з політикою російського правительства: контрастом щирої віри Українців в прихильність московського царя і гірких розчаровань, принесених їм політикою московського правительства. З сих студій покійного історика вийшла вступна статя і огляд коліївщини; в цілости сього пляну здійснити йому не вдало ся.

Зміст статі д. Ів. Джиджори:

Генеральна Військова Канцелярія в лівобічній гетьманщині була з самих початків свого істнованя найважнішою і найліпше зорганізованою інституцією, куди сходили ся всі нитки управи цілою гетьманщиною. Як інституція не мала вона характеру колеґії, а була виключно залежна від волі гетьмана, заховуючи одначе при тім характер військової інституції. В такій формі доховала ся вона з малими перервами (в часі першої малоросійської колеґії 1722—1727) аж до смерти гетьмана Апостола (1734).

Безпосередним її начальником був генеральний військовий писар, а решту персоналу становили: ресит, старші канцеляристи (звичайно двох) і військові канцеляристи, — що в сумі давало коло

25 осіб канцелярийного персоналу. Дневниками адміністраційної діяльності Генеральної канцелярії були т. зв. „діаріуші“, які описля перемінили на т. зв. „журнали“ або „приходні і отхожі протокольні книги“, себто книги, до яких записувано в поданім змісту всякі письма, що приходили і виходили в Генеральній канцелярії. Так „діаріуші“ як і „журнали“, на скільки вони заховали ся, становлять першорядного значіння матеріял для внутрішньої історії гетьманщини.

V зас. дня 30 цвітня.

1) Проф. Мих. Грушевський предложив статью д. М. Васи́лева п. н. „Причинок до історії українського руху в Росії“. Ухвалено друкувати в „Записках“. 2) Дискутовано над запрошенєм до участі в плянованих виставах: загальної в Києві 1913 р. і етнографічно-господарської в Празі 1914 р.

Зміст статі д. М. Васи́лева:

Автор бувши за своїх студентських часів членом гуртка українських соціялістів-федералістів, що існував у Петербурзі від 1883 року, подає програму вироблену сим гуртком і звісну досі з критичних заміток Драгоманова, друкованих в його кореспонденції, а також деякі відомости про самий гурток. Статю свою предложив Товариству під псевдонімом М. Лебединського, за кілька день одначе по предложеню його праці на секції прийшла звістка про смерть його, а в посмертних згадках про нього, які були в часописях, було згадане також про сю статю, предложену Товариству. Тому подаємо його статю під справжнім іменем.

ЗАСІДАННЯ ФІЛЬОЛЬОГІЧНОЇ СЕКЦІЇ.

I зас. дня 25 цвітня.

1) Др. Ів. Франко предложив першу частину „Студій над церковно-славянськими текстами“, які ухвалено друкувати. 2) Той же подав до відомости, що приладив до друку абір писань Луки

Данкевича в хронологічному порядку, при чім тексти зредагував критично, і запропонував друкувати сю збірку в „Укр. р. бібліотеці“. 3) Др. К. Студинський подав до відомости, що „Акти духовної семінарії в рр. 1829—1843“ друкують ся та що на передмову до них піде історія семінарії в тих літ. 4) Принято до відомости, що д. І. Верхратський ладить працю „Про говор Батюків“ та свої спомини, які бажав би друкувати в виданнях Товариства. Постановлено в тій справі ввійти в ближше порозумінє з автором.

Зміст праці дра І. Франка:

Після загального вступу про обсяг та важність церковно-славянського письменства подано докладний розбір книжки проф. Соболевського „Матеріали для історії церковно-славянського язика и письменности“, в якій особливу увагу присвячено таким пам'яткам церковно-славянського письма, як т. зв. „райградські листки“, а також пережиткам староруської традиції в назвах галицько-руських місцевостей. Принадні уваги проф. Соболевського доповнено ту г значною кількістю нового матеріалу.

ЗАСІДАННЯ МАТЕМАТИЧНО-ПРИРОДОПИСНО-ЛІКАРСЬКОЇ СЕКЦІЇ.

І зас. дня 18 цвітня.

1) Др. Ст. Рудницький предложив працю п. н. „Знадоби до морфології подільського сточища Дністра. Ч. І.“ Ухвалено друкувати в „Збірнику“. 2) Упрощено дра І. Раковського і дра С. Рудницького до впорядкованя природописних предметів, що є в музею. 3) Переведено дискусію над діяльністю фізіографічної комісії і дійдено до переконаня, що на тепер нема ще відповідного ґрунту для успішного її розвою; постановлено проте її розвязати, а її агенди перебрати на секцію.

Зміст праці дра С. Рудницького:

Розвідка обіймає результати кількалітних морфологічних до-

слідів на галицькім Поділю. Перша її часть присвячена морфологічним і гильольогічном описам поодиноких частий подільського сточища Дністра, а то: Розточа, Понизя, Опіля і підопільської полеси, властиво Поділя і Подністря. Окремі глави присвячені студіям над головним європейським вододілом сих околиць і самій долині Дністра. На матеріялі сеї першої описової частини розвідки опирають ся усі морфогенетичні висліди другої частини.

Засідання комісій.

ЗАСІДАНЯ АРХЕОГРАФІЧНОЇ КОМІСІЇ.

І зас. дня 21 лютого.

1) Принято до відомости, що XII т. „Жерел“ вийшов уже з друку. 2) Принято до відомости, що д. В. Модзалевський ваяв ся вже копіюванем дневника Я. Марковича. 3) На внесенє проф. М. Грушевського постановлено в цілости видати „Генеральное слѣдствие о маетностяхъ“. На разї постановлено приступити до виданя „Генерального слѣдствия о маетностяхъ стародубского полку“, яким займаєть ся д. М. Василенко.

ЗАСІДАНЯ БІБЛІОГРАФІЧНОЇ КОМІСІЇ.

І зас. дня 30 цвітня.

1) Комісія уконституувала ся так: голова: Ів. Е. Левицький; перший заступник д. Ів. Кривецький; другий заступник др. Вол. Левицький; секретар Волод. Дорошенко. 2) На внесенє д. Ів. Кривецького вибрано членами комісії: Івана Джиджору, Олексу Назарієва й дра Ів. Франка. 3) Принято до відомости, що вийшов III т. „Матеріялів“.

ЗАСІДАННЯ СТАТИСТИЧНОЇ КОМІСІЇ.

І зас. дня 9 лютого.

Д. Мик. Залізник предложив статью п. н. „Філософія історії Г. Рікєрта“, яку призначено для III т. „Студій“.

ЗАСІДАННЯ ЕТНОГРАФІЧНОЇ КОМІСІЇ.

І зас. дня 28 цвітня.

1) Принято до відома стап друку видань комісії за 1911 р., що опізнили ся без її вини: „Етногр. Збірника“ вийшов уже т. XXX; з т. XXXI надруковано лише 13 аркушів, а дальші друкують ся; в „Матеріалів“ вложено чотири аркуші т. XIV; дальшій друк здержаний задля браку дрібного нотного письма. 2) Секретар комісії, В. Гватюк, повідомив членів, що дістав уже по довгій перенисці пісенні матеріяли з паверів М. Драгоманова від його дочки Л. Шишманової в Софії та що в-ї вони будуть використані при видаваню корпусу пісень. 3) Др. І. Франко подав до відома, що переглянув збірку пісень, записаних З. Д. Ходаковським, та поділив їх на групи. Їх також використаєть ся при видаваню корпусу. 4) Д. Філ. Колесса подав до відома, що дістав від д. Оп. Слєсьона з Миргорода нові валки з медьодіями дум та що ваймаєть ся їх списуванєм на ноты.

Тимчасове справозданє

з археографічних занять у Ватиканськїм архівї в Римї.

Два рази мав я можливість студіювати короткїй час у Ватиканськїм архівї Першїй раз принагідно в р. 1910, коли я відбував наукову подорож по Італїї в цілях археологічних, обернувши один місяць мого побуту у Римї (квітень—май) на відвідуване згаданого архива за ласкавим порученнєм з боку проф. дра Г. Погачера, заст. директора „Istituto austriaco di studii storici“. Описавши в р. 1911 іменувало мене міністерство освіти — за інтервенцією Вилїлу Наєкового Товариства ім. Шевченка — членом висше згаданого інститута на протяз трьох місяцїв в р. ст 1911/2. Дїставши право вибрати собі відповїдний час для студїї, призначив я на сю цїль час від середини жовтня 1911 до середини сїчня 1912. Зголосив ся я дня 16 жовтня в австрійськїм інститутї, по сїм безпроволочно впровадив мене проф. Погачер в архив і представив управам, архивній і бібліотечній; він також протязом всїх моїх студїй був моїм ширшїм дорадником, помічником і протектором. На його руки складав я місячні справоздаваня й одно загальне для Інститута й міністерства. Окрім одного дня — коли нездужав я — відвідував я архив завсїгда, коли тїлько був він відкритий. На жаль час працї дуже обмежений, як мабуть у всякїм иншїм архівї, всього 3 год. 20 м. у день, при тїм кожного четверга робїгня зовсїм зачинена, не рахуючи свїточних днїв, що на Рїзливо і Великдень обїмають по цїлх 10 днїв. Вїїдячи з Риму дїстав я ще порученє від директора інститута рад дв. проф. Цастора до управи

державного архива в Венеції, та кількадевний лише побут там же не міг очевидно принести мені ніяких поважніших архивних здобутків. Натомість результати обобразових занять у Ватиканському архіві можу назвати поважними. З огляду що з рамени українських наукових інституцій окрім мене (та ще одного чоловіка з поручення митроп. гр. Шептицького) ніхто не збирав доси матеріалів до історії України в римських архивах, не можу не висказати горячого бажання, щоб українським дослідникам була дана можливість продовжувати розпочаті мною глядання.

Для загальних інформацій про Ватиканський архив послужив мені, окрім Коржельовського „*Analecta Romana*“, Шмурла „*Rossia e Italia*“ й ин. дуже добрий провідник Г. Брома (*Guide aux Archives du Vatican par Gisbert Brom, directeur de l'Institut historique néerlandais à Rome, Rome 1910, 2 éd. 1911*). Розглянувши ся загально зрозумів я, що для найблизших цілей української історіографії потрібне передовсім використане відділу нунціатур (*Nunziatura e Legazioni*), як такого, що містить у собі найбільше політичного матеріалу. З огляду, що папська нунціатура була одним постійним заграничним посольством у Польщі, донесеня нунціїв із Польщі дають досить систематичний огляд подій на Україні. Писані вони під свіжим враженем, що тижня, тому служать часто дуже добрим корективом для відомостей писаних або переписуваних пізнійше. Нунції пишучи свої реляції поступали звичайно двояко: або вплітали факти в реляцію, або в ній подавали тільки свої власні думки, а окремо вели реєстр усіх важних подій і долучували до реляції в роді *avvisi*; бувало, що й комбіновано оба способи; звичайно долучають нунції ще різні документи, листи, трактати публичного характеру, переважно у копіях та нераз в оригіналах. Отже зміст донесень нунціїв буває нераз дуже широкий, виходить далеко поза круг інтересів звязаних безпосередно з урядом сих послів і в тім лежить вага їх реляції як жерел до історії України.

За весь 4 місячний час праці в архіві мав я можливість переглянути докладно нунціатури за рр. 1648 — 1660 і виписати, зглядно визначити з них все те, що дотикає української історії. Належать тут передовсім реляції нунціїв із Польщі (*Polonia*), котрих в тім часі було двох, Джьованні де Торрес до 1652 р. і Петро Відоні до 1660. Їх донесеня та інструкції для них містять ся в отсих томах: *Nunziatura di Polonia vol. 22 (1585—1672)*,

53 (1645—1651), 56 (1648), 57 (1649), 58 (1650), 59 (1651), 60 (1652), 61 (1653), 62 (1654), 63 (1655), 64 (1656), 65 (1656), 66 (1657), 68 (1658), 69 (1658), 70 (1659), 70 (1660), 178 (1645—1651), 179 (1654), 180 (1655—1661), та *additamenta* III—V (1600—1699). Реляції нунціїв із Польщі подібують ся і в інших відділах нунціатур, особливо в німецькій, яку треба було також переглянути систематично. Отже я використав із *Nunziatura di Germania* vol. 145 (1647—1651), 146 (1648), 147 (1649), 148 (1650), 149 (1651), 150 (1652), 153 (1654), 155 (1655), 156 (1655), 158 (1656), 161 (1657), 164 (1658), 166 (1659), 168 (1660). Окрім того переглянув відділи: венецький, французький, бельгійський, неаполітанський, болонський, савойський із згаданих років.

Знайдені, придатні для української історії, матеріали використав я трояким способом, роблячи: повні копії, ексцерпти і релієсти — відповідно до ваги поодинокого акту чи документу. Копії і виписки робив я сам або поручав фаховому копієгови і в сьм другім випадку кошти покрито Товариство. Сума всіх тим способом використаних актів і документів около 1000. Як би видати їх у можливо скороченій формі, то матеріали до самої Хмельниччини дали би повний том „Жерел до історії України“, на котрого вступі буде місце на докладнішу характеристику й оцінку добутих у Ватиканськім архіві причинків до нашої історії

У Львові, 31 марта, 1912.

С. Томашівський.

Справозданє з бібліотеки

за час від 1 січня до 30 цвітня 1912 р.

I. ВІДДІЛ.

(Книжки, часописи, карти й ин.).

В часі від 1 січня до 30 цвітня 1912 р. вписано в катальог I-го відділу 829 нових чисел (22.474—23 303) у 992 томах і випусках; нових періодиків і томів дописано до давліиших 1453. Разом вписано 2445 нових томів і випусків.

До відділу I-го закупуено: книгарською дорогою 315 творів у 320 томах і випусках за 355·51 кор. (330·48 к. + 21 мар.); антикварською й приватною дорогою 124 тв. у 145 тт. і вв. за 713·44 к. (147·03 к. + 191 руб. + 60·50 мар. + 6·80 фр.) На передплату часописий і журналів на р. 1912 видано 46·62 кор. Разом: 439 тв. у 465 тт. і вв. за 1068·95 кор. + передплата 5 часописий і журналів¹⁾ — 46·62 кор.

З обміну (виданнями і дублетами) в науковими інституціями, редакціями й приватними особами бібліотека одержала 1297 тт. і вв. в того з постійного обміну з наук. інституціями й редакціями 859.

---

¹⁾ 1) Передплачувано: Вістник законів державних (Відень); 2) Mitteilungen d. anthrop. Gesellschaft (Відень); 3) Книжная Лѣтопись (С. Петербург); 4) Historisk Tidskrift (Стокгольм); 5) Przewodnik bibliograficzny (Краків).

З дарів прибуло: 1740 тт., бр. і в.

Разом в купна, обміну й дарів: 3502 тт., бр. і вв.

До I-го відділу бібліотеки дарували отсі особи, інституції й видавництва:

- 1) В. Адріанова (Київ) — 1; 2) Тов. „Академічна Громада“ (Львів) — 151; 3) Ю. Балицький (Львів) — 5; 4) М. Барач (Львів) — 7; 5) Др. Б. Барвінський (Львів) — 1; 6) В. Барвінський (Харків) — 2; 7) Ю. Бачинський (Львів) — 1; 8) Вид. „Бібліотека Життя“ (Львів) — 2; 9) О. Білоскурський (Глиньск) — 1; 10) М. Білоус (Коломия) — 8; 11) І. Бодруг (Вінниця) — 17 + збірка листк. друків; 12) С. А. Венгеров (СПетербург) — 1; 13) Г. Верцманські (Львів) — 1; 14) Я. Весоловський (Львів) — 1; 15) В. Винниченко (Львів) — 1; 16) Тов. вв. кр. „Віра“ (Перемишль) — 1; 17) Ред. „Вістника перем. епархії“ (Перемишль) — 1; 18) Ів. Возняк (Львів) — 13; 19) М. Возняк (Львів) — 1; 20) М. Гаванський (Отіція) — 1; 21) Г. Гануляк (Львів) — 18 + збірка часописий; 22) В. Гнатюк (Львів) — 2; 23) М. Грінченко (Київ) — 2; 24) Е. Грицак (Львів) — збірка листк. др.; 25) М. Грушевська (Львів) — 1; 26) М. Грушевський (Львів) — 3; 27) В. Гузар (Стаииславів) — 83 + збірка листк. др.; 28) С. Горук (Львів) — 6 + збірка листк. др.; 29) В. Данилів (С-Петербург) — 30; 30) Р. Дашивич-Кульчицький (Львів) — 18; 31) В. Демянчук (Львів) — 45 + збірка листк. друків; 32) А. Дермаль (Львів) — 13; 33) Ред. „Діла“ (Львів) — 12; 34) По пок. В. Доманицьким — 394; 35) Н. Дорошенківна (Київ) — 12; 36) В. Дорошенко (Львів) — 66; 37) П. Драганець (Київ) — 1; 38) Ред. „Економіста“ (Львів) — 2; 39) Др. А. Енсен (Стокгольм) — 2; 40) С. Ефремов (Київ) — 44; 41) І. Івашко (Львів) — 8 + збірка листк. др.; 42) Б. Загайкевич (Львів) — 1; 43) М. Залізняк (Львів) — 150; 44) ред. А. Жук (Львів) — 7; 45) учен. А. Жук (Львів) — 1; 46) о. П. Карпінський (Бірки Вел.) — збірка листк. др.; 47) Книгарня Е. Череповського (Київ) — 1; 48) Д. Коломійцев (Симферополь) — 1; 49) Ф. Коломийченко (Москва) 3 + збірка листк. др.; 50) Ф. Королів (Львів) — 3; 51) Кр. Банк (Львів) — 1; 52) Кр. Союз госн. торг. спілок (Львів) — 6; 53) Кр. Шк. Союз (Львів) — 2; 54) К. Кракалія (Мереця) — 1; 55) Крамниця „Час“ (Київ) — 1; 56) Ів.

Кравецький (Львів) — 1; 57) о. Р. Кривицький (Прудентополіс) — 2; 58) Др. Ів. Криякевич (Львів) — 2; 59) J. Laidler (Král. Vinohrady) — 1; 60) В. Левинський (Львів) — 2; 61) В. Левитський (Камінне) — 16 + збірка часоп.; 62) В. Левинський (Львів) — 1; 63) С. Левицький (Львів) — 1; 64) Я. Левицький (Олесько) — 17; 65) Б. Лепкий (Краків) — 1; 66) В. Липинський (Краків) — 2; 67) Д. Лисичепко (Катеринослав) — збірка листк. друків; 68) Др. М. Литвинович (Вижниця) — 75; 69) Ред. „ЛНВістника (Львів—Київ) — 14; 70) М. Літвицький (Таужна) — 2; 71) М. Лозинський (Львів) — 1; 72) В. Лотоцький (Львів) — 1; 73) І. Максимчук (Стрий) — збірка часоп.; 74) Тов. „Медична Громада“ (Львів) — 1; 75) Могильницький (Богородчани) — 1; 76) Музей антропології и етнографії им. Имп. Петра Вел. (С.-Петербург) — 1; 77) N. N. — 6; 78) N. N. (Alpes) — 1; 79) N. N. (Америка) — 5; 80) N. N. (Львів) — 16; 81) N. N. (Париж) — 1 + збірка; 82) Тов. „Народний Базар“ (Перемишль) — 1; 83) Ред. „Нашого Голосу (Львів) — 2; 84) Ред. „Нашої Ніви“ (Вільно) — 2; 85) Ред. „Нашої Школи“ (Львів) — 13; 86) Ред. „Недѣлї“ (Будапешт) — 1; 87) О. Охримович (Ляхівці) — збірка листк. др.; 88) К. Паньківський (Львів) — 38; 89) Я. Пастернак (Львів) — 5 + збірка листк. др.; 90) Н. І. Петров (Київ) — 1; 91) В. Подляха (Чернівці) — 2; 92) П. Понятенко (Київ) — 1; 93) Ред. „Рілі“ (Київ) — 2; 94) Ред. „Робочого Народу“ (Вінніпег) — 4; 95) Тов. „Руська Бесіда“ (Чернівці) — 4; 96) Руська Книгарня (Вінніпег) — 1; 97) Др. І. Свенціцький (Львів) — 46; 98) „Světova Knižovna“ (Прага) — 2; 99) Ред. „Свѣта“ (Нью Йорк) — 1; 100) „Сільський Господар“ (Львів) — 16; 101) Д. Сіромаха (С.-Петербург) — 2; 102) Р. Скибинський (Дрогобич) — збірка часоп.; 103) По пок. П. Скобельський (Львів) — 44; 104) Др. В. Старосольський (Львів) — 1; 105) В. Степаненко (Київ) — 1; 106) Я. Стефанович (Львів) — 4; 107) М. Стругинський (Львів) — 2; 108) С. Твердохліб (Львів) — 1; 109) М. Тершаковець (Львів) — 1; 110) Др. З. Ткачук (Львів) — 2; 111) Тов. св. Павла (Львів) — 28; 112) Вид. „Торбац“ (Львів) — 5) 113) Укр. р. Вид. Снілка (Львів) — 6; 114) Тов. „Українська Хата“ (Одесса) — 1; 115) Ю. Фельдешій (Унгвар) — 14; 116) Філія Р. П. Т. (Перемишль) — 1; 117) Др. Ів. Франко (Львів) — 1; 119) Хар.

Общ. Библиотека (Харків) — 1; 120) Г. Хоткевич (Львів) — 12; 121) В. Целевич (Львів) — 2; 122) Ів. Ченіга (Львів) — 1 + збірка листк. др.; 123) Читальня „Просвіти“ (Яворів) — 61; 124) Ів. Чупрей (Яблонів) — 70 + збірка листк. др.; 125) Др. М. Шухевич (Львів) — 1; 126) Юзва (Заліщикп) — 3; 127) Л. Юркевич (Львів) — 1; 128) Я. Ярема (Тернопіль) — 1.

До дублетів відкинено 1278 тт., бр. і вв.

До переплету відано 87 тв. у 106 тт.

Відділ стародруків числив з днем 30/IV, 1912 р.: I церковно-словянських й українських стародруків 171 чч. у 172 тт. і II стародруків на інших мовах 412 чч. у 526 тт. Разом усіх 583 чч. у 698 тт.

II ВІДДІЛ.

(Рукописи, автографи, дипломати).

В часі, обнятім сим справоздаєм, скатальновано у відділі рукописів дальших 40 чч., так що з днем 30/IV 1912 р. відділ сей числив 455 чч.

Дарували отєї дл.:

1) По пок. В. Доманицькім — папери; 2) В. Левицький (Камінне) — 3 рук. (нов.); 3) Др. К. Лучаківський (Львів) — Могильницького, Слово о повинностях подданных... 1839 р. (автогр.); 4) Б. Пиць (Стрий) — а) Книга членів цеху різницького в Стрию з рр. 1736—1784; 6) нов. рук.; 5) Др. Ів. Франко (Львів) — збірка паперів по Г. Остермані 1847—1860 рр.; 6) Ів. Ченіга (Львів) — 1 автогр. А. Ангеловича.

Всім Вп. Жертводавцям Управа Библиотеки складає щирю подяку.

Фреквенція.

В часі від 1/I—30/IV 1912 р. визначено в бібліотеки:

	томів	на реверсів
до „Наукової робітні“	810	363
до дому	951	762
разом	1761	1125

Управа Бібліотеки.

Товариства й інституції, що приступили до обміну виданнями.

Львів. Archiwum kr. stoł. miasta Lwowa.

Львів. Сільський Господар.

Минскъ. Минскій Църковный историко-археологическій Комитетъ.

Москва. Общество Любителей російской словесности.

Перемишль. Towarzystwo Przyjaciół Nauk.

С.-Петербургъ. Геологическій Комитетъ.

С.-Петербургъ. Редакція Императорскихъ Театровъ.

Прага. Редакція журнала: Acta Academiae Velehradensis.

Upsala. Red. des Archives Orientales.

Чернівці. Statistisches Landesamt des Herzogthums Bukowina.

Нові видання Товариства.

Записки Наукового Товариства імени Шевченка. Наукова часопись, присвячена передовсім українській історії, фільольогії й етнографії, виходить у Львові що два місяці під редакцією М. Грушевського. Рік XXI. Р. 1912, кн. I, Т. CVII. Львів, 1912. Ст. 220 + 20, 8°. Ціна 3 кор. Зміст: 1. Зміст тому ст. 3—4. 2. Памяти Якова Шульцина, подав Михайло Грушевський (з портретом), ст. 5—9. 3. „Жарт непотребий“, історична вірша з р. 1702 на історичній тлі, написав Іван Франко, ст. 10—38. 4. До історії Генеральної Військової Канцелярії, написав Іван Джиджора, ст. 39—51. 5. Баталіон руських гірських стрільців, 1848—1850 р., написав Іван Кревецький, ст. 52—72. 6. З-за редакційних куліс віденського Вістника та Зорі Галицької, подав Михайло Возняк, ст. 73—109. 7. Miscellanea: а) Причювок до історії галицько руського письменства XVIII в., под. І. Франко; б) Шкільні занятя Петра Білянського, под. І. Свенціцький; в) Канонічний огляд парохії Ріпник в Коросиянськїм деканатї в Галичинї в 1780 р., подав М. Зубрицький, ст. 110—128. 8. Наукова Хроїка: Причинки до студій над нашою еміграцією, III, под. З. Кузеля, ст. 129—163. 9. Бібліографія: преісторія антропольогія, археольогія, історія штуки, історія політична і культурна, література, етнографія (ре-встр ширших обговорень), ст. 164—196. 10. Показчик до тт. CI—CVI Записок Наукового Товариства ім. Шевченка (річник XX), ст. 197—220. 11. Зміст тт. CI—CVI Записок (по пімецьки), ст. 221—237. 12. Оголошеня, ст. 238—240.

Записки Наукового Товариства імени Шевченка. Наукова

часопись, присвячена передовсім українській історії, фільольогії й етнографії, виходить у Львові що два місяці під редакцією М. Грушевського. Рік XXI, Р. 1912, кн. II, Т. CVIII. Львів, 1912. Ст. 240, 8^о. Ціна 3 кор. Зміст: 1. Зміст тому ст. 3—4. 1. Студії над організацією львівської Ставропігії від кінця XVI до половини XVII ст., написав Федір Срібний. III. Роля Греків в брацтві, ст. 5—38. 2. „Жарт непотребний“, історична вірша з р. 1702 на історичнім тлі, написав Іван Фрачко (докінчене), ст. 39—56. 4. З культурного життя України XVII—XVIII в., подав Михайло Возняк, ст. 57—102. 5. З історії устрою Гетьманщини, критичні замітки Миколи Василенка, ст. 103—116. 6. Про наклад „Русалки Дністрової“, написав Михайло Тершаковець, ст. 117—139. 7. Miscellanea: а) Памяти Евгена Голубіньського, под. М. Грушевський; б) Поминальне богослуженє за упокой Тараса Шевченка 1862 року у Львові, под. І. Верхратський; в) Причинок до історії українського руху в Росії, под. М. Василев, ст. 140—157. 8. Наукова хроніка: Нові праці по історії Галичини 2-ої пол. XVIII в. (1772—1790), под. Ів. Кривецький, ст. 158—180. 9. Бібліографія (оцінки, реферати, замітки): історія суспільна і культурна, література, бібліографія, бібліотеки, житє суспільне і культурне (реєстр ширших обговорень), ст. 181—237. 10. Оголошеня, ст. 238—240.

Українсько-руський Архив. Видас історично-філософічна секція Наукового Товариства імені Шевченка. Т. VII. Опис рукописів Народного Дому з колекції Ант. Петрушевича. Частина третя. Зладив др. Іляріон Святицький. У Львові, 1911. Ст. VI+194, 8^о. Ціна 3 кор. Зміст: 1. Передкова, ст. V—VI. 2. Євангелія учительні і Проповіди, ст. 1—52. 3. Зборники, ст. 53—98. 4. Учебники, ст. 99—100. 5. Помяники, ст. 101—111. 6. Артикули братські, ст. 111—115. Метрики, ст. 115—118. 8. Святе письмо, ст. 118—122. 9. Толкові псалтирі і Часословці, ст. 122—128. 10. Євангелія, ст. 129—142. 11. Апостоли, ст. 143—144. 12. Осмогласники, Ирмологіони, ст. 144—148. 13. Тріоди, ст. 148—151. 14. Службеники, ст. 151—155. 15. Акафісти, Молитвослови, ст. 155—159. 16. Требники, ст. 159—162. 17. Устави служб, Місяцеслов, Пісенник, ст. 162—168. 18. Додаток, ст. 169—176. 19. Показчик річевий III т., ст. 177—181. 20. Каталог рукописів збірки А. Петрушевича, ст. 182—187. 21. Зміст тому, ст. 188—193.

Студії з поля суспільних наук і статистики. Видас ста-

тистична комісія Наукового Товариства ім. Шевченка. Том III під редакцією дра В. Охримовича. У Львові, 1912. Ст. 282, 8°. Ціна 3 кор. Зміст: 1. Микола Залізник: Філософія історії Г. Рікєрта, ст. 1—50. 2. Михайло Лозиський: Автономія країв в австрійській конституції, ст. 1—62. 3. В. Матвій: Україна в житю російської промисловости, 1—31. 4. Др. Володимир Охримович: Українсько-руські приповідки правничі, систематично впорядковані та юридично пояснені, ст. 1—56. 5. Др. Степан Баран: Конфесійні й національні перемини в галицьких середніх школах в р. 1806—1908, ст. 1—66. 6. Др. Іван Франко: Контракт оселеня Слободи біля Нагуевич, дрогобицького повіту, 1779 р., ст. 1—4. 7. Михайло Зубрицький: Маєтковий стан селян у Мшанци старосамбірського повіту в 1910 р., ст. 1—6 і таблиці I—VI.

Етнографічний Збірник. Видає етнографічна комісія Наукового Товариства ім. Шевченка. **Т. XXX.** Етнографічні матеріяли в Угорській Русі. Зібрав Володимир Гнатюк. **Т. VI.** У Львові, 1911. Ст. IV+356, 8°. Ціна 4 кор. Зміст: Передне слово, ст. III—IV. I. Байки, ст. 3—11. II. Легенди, ст. 15—150. III. Історичні перекази, ст. 153—194. IV. Новелі, ст. 197—278. V. Анекдоти, ст. 281—318. Hauptmotive der Erzählungen, ст. 319—332. Словарець менше зрозумілих виразів, ст. 333—350. Зміст, ст. 351—355.

Хроніка Наукового Товариства імені Шевченка у Львові. Р. 1911. Вип. IV. Ч. 48. Справозданє за місяці: вересень—грудень. Львів, 1912. Ст. 38, 8°. Ціна 30 сот. Зміст: Засіданя Виділу. — Засіданя секцій (Вол. Дорошенко — Проба російської бібліографії по українознавству. Др. І. Франко — Студії над українськими народними піснями. Той сам — Справа зміни руської азбуки в 1859 р. Др. Зенон Кузеля — Причинки до студій над нашою еміграцією, II. Ф. Срібний — Організація львівської Ставропігії від кінця XVI до половини XVII в. М. Зубрицький — Маєтковий стан селян у Мшанци, Старосамбірського пов. в 1910 р. Др. Ст. Балей — Поняте психологічної основи почувань. Той сам — Про ріжницю між почуваннями осудними і представними. Др. Ст. Баран — Конфесійні і національні перемини в гал. серед. школах в рр. 1896—1908. Др. Я. Гординський — Уривок південно-руського Псалтира XIII—XIV в. Др. І. Франко — Щасливий чоловік. Др. Іл. Свенціцький — Бучацьке євангеліє. Др. З. Кузеля — Українські похоронні звичаї і обряди в етнографічній літературі. Ан-

дрій Франко — Григорій Ількевич як етнограф. В. Кучер — Динаміка електрону. В. Каліцун — Конструкція плоскої V-го степеня з почвірною точкою). — Засідачі комісій. — Справоздання з екскурзій: антропологічна екскурсія Ів. Раковського, географічна екскурсія С. Рудницького і етнографічна екскурсія З. Кузелі — Яків Шульгин (некрольог). — Справоздане з бібліотеки. — Справоздане з музея. — Товариства й інституції, що приступили до обміну виданнями. — Нові видання Товариства.

Твори Степана Руданського. Том VI. Омирова Ільйонянка. Часть перва. Збірки I—XII. Друге виданє. З передмовою Івана Франка. У Львові, 1912. Ст. 20+300. 16°. Ціна 1.50 кор.

Твори Степана Руданського. Том VII. Омирова Ільйонянка. Часть друга. Збірки XIII—XXIV. Друге виданє. У Львові, 1912. Ст. 316, 16°. Ціна 1.60 кор.
